

F'Salib il-Kwiekeb

Stephen Lughermo

Kien se jsabbat il-bieb. Imma issa dara. Dara jikkontrolla ruħu anke fl-eqqel tar-rabja. It-tisbit kien iħallih għaliha. Lilu qatt ma kkalmaħ, anzi. Ħareġ fuq l-għatba u xeħet ħarstu 'l hemm u 'l hawn ifittex 'il fejn se jiġbed. Laqtitu mill-ewwel, tħares lejħ mill-għoli b'dak id-denb imdawwal f'għamla ta' triq bi tliet karregġjati. Kien raha bosta drabi żzejjen il-villa tal-kantuniera iżda llum, f'dan ix-xejn tal-madwar, kienet donnha qed tiddandan quddiemu aktar mis-soltu, tistiednu jterraq magħha.

Ħa nsegwi l-kewkba, ħaseb b'nofs tbissima. Dan l-aħħar qatt ma kien jirnexxilu jitbissemm iktar minn hekk. Nesa meta kienet l-aħħar darba li daħaq u issa anke sempliċi tbissima kienet ta' strapazz żejjed għall-muskoli għażżiena ta' wiċċu. Kollox nofs heġġa, kollox imqanzaħ. Lanqas id-daħq u ċ-ċajt ta' wliedu ma kien għadu jferrħu. Tul bosta ljieli mqajjem jew skantat quddiem it-telewixin kien ipprova jistaqsi lilu nnifsu kif u meta sab ruħu f'din iċ-ċella bla ħitan, prigunier liberu, imxekkel f'ħelsien li jifga.

"X'ninkwieta, ninkwieta!! Tgħid mhux hekk? Nibqa' għaddej b'ħajti *no matter what*," kien jiftaħar ma' sħabu meta xi wieħed minnhom kien jiftaħ qalbu magħhom dwar xi biċċa inkwiet. Illum kliem bħal dak itellagħlu l-istonku. Kemm kien jiflaħ ikun giddieb u fanfarun dak iż-żmien? Kemm kien iblah u *naive*? Kemm kien ... ferħan.

Waqaf hesrem. Issa mdawwal sewwa mid-dija tal-kewkba fuq rasu. Il-kesha tax-xitwa bikrija ma kienx qed iħossha. Kien u għadu jbaqbaq minn ġewwa iżda ma kienx se jdum wisq. Wara kolloxx, il-proċess issa kien jafu bl-amment: jitwieled b'ħarsa biċ-ċiera, jikber f'nefha ċkejnkna jew nofs ta' kelma u jiżviluppa fi krexxendo ta' botti u risposti, tisbit ta' bibien tal-kmamar tat-tfal, għajjat, twerżiq, passi ħfief f'direzzjonijiet opposti sakemm imut fi skiet perfett. Imbagħad l-awtopsja personali ta' tbaqbiq intern: hi fir-renju tagħha tal-kamra tas-sodda u hu żingaru mixħut fid-dalma tas-salott inkella b'rasu mserrħa fuq l-iskrivanija tal-istudju jew imsakkar fil-kamra tal-banju. Hemmhekk f'vivisezzjoni tal-argument jilħaq il-quċċata tar-rabja li bil-ħin tissaffa f'niket irqiq li, bħaċ-ċpar, jinżel fuqu qajl qajl u jħallih f'baħħ ta' mistoqsijiet.

Illum iż-żingaru ta' ġo fih kien ħadu lil hinn mill-kmamar tas-soltu. Malli dawret denbha u telqet tħaffef lejn il-kamra tas-sodda, ħass xi ħaġa tiġbdu lejn il-bieb ta' barra. Mhux soltu joħroġ. Li jaqbeż l-għatba tal-bieb kien ifisser li ħarab, li ċeda, li ammetta li tilef l-argument. U ma kienx tilfu. Lanqas illum. Iżda s-sejha tal-arja kiesha ta' barra kienet qawwiya wisq. Forsi għax dan ma kienx lejli bħall-oħrajn. Tgħid indunat li ħareġ? Tgħid issa tmur tgħawwi lit-tfal kontrih? Tgħid aħjar baqa' ġewwa?

Naqqas il-pass u tefa' ħarstu lura. Għamel ħiltu biex jiffoka fuq id-dar imbiegħda iżda għajnejh ġrew mill-ġdid għal fuq il-kewkba li, deċiża u nkejjuża, kienet għadha tindika t-triq opposta. Minn wara l-kantuniera tfaċċat mara b'żewġ subien żgħar warajha.

"Ejja, ħaffu għax diġà qegħdin tard," semagħha tgħid hi u tqarreb lejha. Issa seta' jaraha aħjar. Ma kellhiex iktar minn tletin, xagħarha ssettjat, nuċċali tal-aħħar moda u lbies tal-okkażjonijiet speċjali. Ħalliet warajha fwieħa li ssaħħrek, il-ħoss tat-takkuna titbiegħed u ż-żewġ subien, aktarx tewmin, ikaxkru saqajhom u jicċassaw lejha. Ilkoll, purċissjoni waħda, isegwu d-direzzjoni mogħtija mill-kewkba.

Malli għaddew, ta daqqa t'għajn oħra lejli id-dar. Ħass l-ewwel tingiża ta' wġiġh ta' ras. Xejn ġdid. Tarġa oħra fil-garigor li kien qed jitla' dejjem aktar ta' spiss. Le, ma riedx imur lura għalissa. Daħħal idu fil-but tal-ġakketta, għaddas rasu u reġa' qabad triqtu. Triqtu? Jew it-triq tal-kewkba? Jew kien biss qed isegwi l-fwieħa tal-mara biż-żewġ subien? Il-ħoss tat-takkuna issa bilkemm

kien jinstema' imma l-figura tagħha, iddur kull ftit passi u gġebbed lit-tfal, kienet għadha kultant tiddawwal mill-bozoz ta' xi dar imżejna.

Kien ilu ma jgħaddi minn hawn. Għax-xogħol kull filgħodu kien jgħaddi minn triq imwarrba biex jevita t-traffiku. Filgħaxija, kien jiġi lura min-naħa tal-kunsill, wara li jkun għadda ftit għand ommu. Mill-bqija ma kien imur imkien u din it-triq, għalkemm daqshekk vicin daru, kienet saret għalih inutli daqs xi trejqa f'pajjiż imbiegħed.

"Kemmm inbidel hawn," gemgem minn taħt l-ilsien hu u jħares lejn blokk appartamenti li kien tela' flok il-garaxx ta' Salvu l-mastrudaxxa. Ftakar f'dakinhar li sħabu kienu serqulu xi injam biex jagħmlu huġġieġa f'roqgħa xagħri fil-qrib.

"Jien se noqgħod hawn barra, għassa. Jekk ikun ġej xi ħadd insaffrikkom waħda," jiftakru jgħid. Kienet skuża tajba li taħbi l-biża' tiegħu waqt li żzommu parti mill-grupp. Dakinhar ma kellux għalfejn isaffar. Il-pjan kien irnexxa. Il-huġġieġa kienu għamluha. Iżda iktar minnha, f'moħħu baqgħet stampata l-huġġieġa ta' qilla fuq wiċċ missieru malli sar jaf x'kienu għamlu.

"Kemmm-il darba se ngħidlek? Ma tismax waħda minni!" Il-leħen hasdu. Fuq il-bankina l-oħra, il-mara tal-fwieħa kienet qed tfarfar wieħed mis-subien waqt li tiġbor għlekk ċkejken mill-art. "Ara kif sirt. Se twaqqagħli wiċċi l-art."

"Sorrriiiiii," instemgħet il-vuċi mbikkija tat-tifel. Rasu bilkemmm kienet tidher. Baxxuta u midfuna taħt xalla ikbar minnu, kienet qed tagħmel minn kollox biex taħrab it-twiddib tal-mara.

Ftit lil hinn, it-tifel l-ieħor kien wasal f'salib it-toroq. Ta ħarsa lura bis-serqa, imbagħad inkiss inkiss għeb wara l-kantuniera. Ma damx ma reġa' tfaċċa. "Hawn qegħdin! Sibniehom, sibniehom," għajjat waqt li ġera lejn l-oħrajn. Ma' dan il-kliem, ras huż zbuċkat mill-ġdid minn qiegħ ix-xalla u, bil-ġiri, dar hu wkoll mal-kantuniera bil-mara tipprova tlaħħaq miegħu.

Kien se jibqa' sejjer, mitluf jiskopri raħal li bidel wiċċu mingħajr m'avżah. Iżda l-kurżità għelbitu. Forsi fuq hekk, martu kellha raġun. Minn dejjem kienet tgħajru kurjuż. Sa minn meta kienu għadhom maħbubin friski l-Università, moħħhom iktar f'xulxin milli fl-assignments u t-teżijiet li kienu jagħmlu. Dak iż-żmien kienet tgħajru biċ-ċajt. Dak iż-żmien, kull tgħajjira kienet ċajta u hu kien jitbissem. Jidhaq, saħansitra. Bħal dakinhar f'dak il-katidral fl-Italja fejn biex jara kull pittura, kull statwa u disinn arkitettoniku kien spicċa daħal, u ssakkar,

fiż-żona riservata għall-patrijiet. Dak kien wieħed mill-ewwel vjaġġi li għamlu flimkien. Kienu marru wara l-eżamijiet tal-aħħar, ftit xhur qabel iggradwaw. Kienu għamlu ġimgħat sħaħ jgħoddu l-ġranet għall-jum tat-tluq. Illum, tlettax-il sena, disa'snin ta' żwieġ u żewġ itfal wara, is-safar kien biss intermezz li għal ġimgħa jew tnejn iċcaqalqu mill-ħabs ta' daru għal ċella f'lukanda.

"Ma nafx, Mark," kien qal xi jumejn ilu lil sieħbu fil-kċina biswit l-uffiċċju. "Naħseb kieku jkolli nħares lura, is-snin li fihom konna vera ferħanin kienu biss dawk l-erbgha ta' qabel iż-żwieġ. U mhux kollha, lanqas."

Kienu bilwieqfa jserrħu mal-frigġ, igawdu l-aħħar ftit minuti tal-*break*. Ma' Mark kien iħossu komdu jiftaħ qalbu. Forsi għax ilhom jafu 'l xulxin jew għax minkejja li iżgħarfli-età kien donnu fehem il-ħajja ħafna aħjar minnu u m'għamilx l-iżball tiegħu. "Imbagħad għamilna l-ewwel ftit xhur tal-*honeymoon* u daqshekk. Minn dak iż-żmien 'l hawn g'diedem biss. Emminni, kultant noħlom li tiġi xi darba fuqi u tgħidli li hemm raġel ieħor, li qed taqlibhieli ..."

It-tingiż f'rasu issa kien sar damdim. Kien damdim ritmiku li jagħfas fuq moħħu f'għamla ta' melodija odjuża. Hasso kważi jistordi imma ma beżax. Kien imdorri. Is-soltu, però, kien ikun miħtut fis-salott jew fuq l-iskrivanija tal-istudju. Illum kien jinsab hawn, fi triq issa battala, għax anke l-mara tal-fwieħa u s-subien kienu għebu. Mexa hu wkoll lejn il-kantuniera. Ma' kull pass l-uġiġh kien qed isir dejjem aktar insapportabbli u d-damdim ritmiku beda jitwaħħad u, ftit ftit, jinbidel f'mużika stramba.

Dar il-kantuniera. Fit-tarf tat-triq lemaħ dwal donnhom jiżfnu mal-melodija titbandal f'moħħu. Millijidher anke għajnejh kienu qed jgħadduh biż-żmien. Tal-mara u ż-żewġ subien ma kien hemm l-ebda sinjal. *Daħlu f'xi dar*, ħaseb waqt li ssokta jqarreb lejn id-dwal żeffiena. Il-melodija issa kienet qawwija biżżejjed u f'ħin bla waqt sħajjel li qed jagħraf xi kliem ...

*Hallu... tajru n-nghas
Ragħajja ngabru għall- ...*

L-għanja għarafha. Kien semagħha kemm-il darba fi tfulitu l-Mużew u ġieli sema' liż-żgħir ikantaha wara xi nofstanhar provi mal-kor tal-iskola. Reġa' waqaf, jipprova jiffoka fuq id-dwal u jfittex li jagħmel sens mid-damdim u l-mużika ...

Aħbar tajba riesqa 'l hawn

Kollha ferħ bla qatra mrar.

Issa ma kellux dubju. Il-mużika kienet ġejja mit-tarf tat-triq. Ladarba serraħ moħħu li ma kienx qed jhewden, mexa b'pass deċiż bit-tama li ma jdumx ma jaqta' l-kurżità. Il-ħoss kien dejjem aktar ċar u l-'Gloooooorja' mġebbdha hašša b'ħal donnha tikkalmah xi ftit mid-damdim ta' ġo rasu. Ma kienx iktar minn ħamsin metru bogħod u d-dehra quddiemu bdiet, fl-aħħar, tagħmel sens. Id-dawl żeffien issa kien ħa l-forma ta' fanali u standardi miżmuma fl-idejn minn tfal skjerati maż-żewġ naħat tat-triq. Fin-nofs, xi rġiel kienu jpassu 'l fuq u 'l isfel jaċċertaw li ħadd ma jiżvija mis-serbut imdaqqas.

Wasal fit-tarf tal-bankina eżatt malli erba' subien ftit ikbar fl-età kienu qed iġorru l-maxtura bil-bambin. Warajhom, raġel imbaċċaċ kien għadu jkanta b'gargi daqsix waqt li jimbotta *loudspeakers* li ilhom li għamlu żmienhom. Jagħlqu kollox, imbagħad, taħlita ta' anzjani u koppji zgħażaġħ imxerrda 'l hawn u 'l hinn mal-wisa' tat-triq f'diżorganizzazzjoni li tistona mar-riġment ċkejken miexi quddiem. Fin-nisa anzjani, imberflin sew fil-kowtijiet u x-xalel, l-imbaċċaċ kien qed isib l-akkumpanjament mixtieq għall-kant u t-talb. Mill-ġenituri ma kienx qed isib l-istess appoġġ. Ħafna minnhom kienu mitlufa fid-diskors jew fil-mowbajls. Il-bqija medhija jiġbdu ritratt wara l-ieħor ta' wliedhom iġorru xi standard jew jerfgħu l-bambin. Ma' dawn lemaħ lill-mara tal-fwieħa tħaffef fuq il-bankina, tfittex l-aħjar post biex bl-istess ritratt iżżomm tifkira taż-żewġ subien.

Għal ftit, baqa' hemm josserva l-purċissjoni donnu xi turist li għadu kemm skopra l-eżistenza tagħha. Ma kienx hekk. Xi darba hu wkoll kien parti minn dak ix-xenarju. Hu wkoll kien tfajjel fir-ringiela dritta, ferħan li jgorr fanal u, snin wara, kburi li ta sehmu fl-irfigħ tal-bambin. Għal ftit ħassu jgħir għaž-żewġ subien. Ħadd qatt ma kien ġie jiġri warajh b'kamera dak iż-żmien. Lanqas kellu għalfejn jippoża u jitbissem bil-fanal f'idu jew isemma' leħnu fil-kant għal waqt xi *video*.

Imbagħad ftakar fiha. F'Sabrina. Kien f'dik il-ħabta li beda jsir jafha. Ma kinitx tiġbidu ritratti imma ħadd daqsu ma kien ikun jaf li qiegħda hemm, timxi miegħu ftit 'il bogħod. Ħadd daqsu ma kien jitlewwem ma' sħabu biex iġorr l-ikbar standard meta jgħaddu minn quddiem darha. Hu jfittex għajnejha

bil-moħbi ta' missierha u hi tħarislu minn taħt u titbissem bis-serqa. Tbissima li kien jibqa' jdawwar f'moħħu għal granet u ġimgħat sħaħ sakemm forsi jerga' jduqha waqt li jkun tiela' għat-tqarbin fil-quddies tal-Hadd, inkella fil-festa tar-raħal jew fil-purċissjoni tal-Ġimgħa l-Kbira. Għal sentejn sħaħ, ħajtu kienet iddur mal-kalendarju reliġjuż. B'ardur spiritwali li kien iħasseb lil ommu, ma kienx ifalli attività waħda. Sa dakinhar li, fil-festa, Sabrina kienet ħarġet għall-ewwel darba waħedha ma' sħabha. Imbagħad kien ġie l-ġelat taċ-ċikkulata, it-togħma tiegħu fuq sufftejha ... u l-kalendarju tal-Knisja ssakkar darba għal dejjem fil-kamra tal-imbarazz.

Is-skiet ħasdu. Ftit lil hinn l-imbaċċaċ kien temm l-innu tiegħu u beda jgedwed xi talb maħtuf. Mitluf fi ħsibijietu lanqas kien intebaħ li l-purċissjoni kienet għaddiet. Baqa' hemm jiċċassa lejn it-tarmak li ftit ftit donnu beda jieħu fattizzi familjari: għajnejn imqarba kienu qed jittawlu minn wara xagħar kannella twil li bi nkejja kien jikxef u jostor tbissima żagħżuġha fuq wiċċ bla rtokk. Minnufih id-dehra bħallikieku ħadet il-ħajja u quddiemu ġriet sensiela ta' ritratti-tifkiriet bi protagonista waħdanija. Id-damdim f'moħħu issa kien ħa sura oħra, b'ritmu differenti. Sabrina ... Sabrina. Tliet snin moħħ ir-riħ. Sabrina ... Sabrina. Kienu għadhom tfal dak iż-żmien. Sabrina ... Sabrina. Kien spiċċa kollox malajr wisq. Sabrina ... Sabrina. Kif kellha titlaq b'dak il-mod? Sabrina ... Sabrina. Skont facebook kienet ġiet lura. Sabrina ... Sabrina. Kien ilu ma jktilbilha xi kumment fuq xi ritratt. Sabrina ... Sabrina. Ma kinitx toqgħod wisq 'il bogħod minn hawn. Sabrina ... Sabri...

Maħkuma mid-damdim, riglejħ kaxkruh 'il bogħod mill-purċissjoni. Qasam it-triq u daħal fi trejqa bi ftit djar li r-residenti tagħha kienu jieħdu ħsieb iżejnuha bi pjanti mdaqqs. Dawn it-trejquet kienu l-għaxxa tiegħu fi tfulitu. In-nies ta' barra r-raħal kienu jaħsbuħom sqaqien inutli li ma jinfdu mkien. Għalih u għal sħabu, madankollu, kienu territorju ta' loġħob, ġiri bir-roti u r-rotta magħżula meta (kważi kuljum) ikunu tard għall-iskola. Minkejja li kienu għaddew snin twal mill-aħħar darba li daħal fih, il-labirint ta' trejquet ma fixklux. Il-kesħa fina kienet qed tinfidlu mill-gakketta li kien tefa' fuq kollox qabel hareġ mid-dar. Mexa tul żewġ trejquet u żbokka fit-triq prinċipali.

"M'iniex 'il bogħod," qal lilu nnifsu. "L-ewwel jew it-tieni triq fuq ix-xellug." Bid-damdim ta' moħħu jiddettalu r-ritmu, daħal fl-ewwel triq. Ta daqqa t'għajn, jipprova jilmaħ dik il-faċċata b'żewġ kolonni li tant sigħat

kien qatta' jistenna quddiemha. Hu kien dejjem puntwali imma hi qatt ma kienet tkun lesta. "Dik marda tat-tfajliet," kienet tgħidlu. Dak iż-żmien kien għadu ma jafhiex. Illum tgħallimha sew u tgħallem li mhijiex l-unika waħda.

Il-kolonna ma kienu jidhru mkien. Daħallu d-dubju li d-dar twaqqgħet jew li biddlu l-faċċata tagħha. Iżda malajr tajjar il-ħsieb. "Mela fl-oħra," aċċerta ruħu hekk kif dar lura lejn it-triq prinċipali. Id-damdim kien reġa' beda jithallat mal-mużika. Din id-darba, madankollu, il-logħob ta' moħħu ma kienx se jgħaddih biż-żmien. Għaraf lehen l-imbaċċaċ iżarzar dejjem iżjed fil-qrib.

Sab il-purċissjoni ma' wiċċu eżatt malli ħareġ fit-triq ewlenija. Id-damdim kien għadu jheggu jissokta fit-tiftix tad-dar tal-kolonna. Iżda tifirdu mid-destinazzjoni mixtieqa, issa kienet tfaċċat xmara ta' tfal, ġenituri-fotografi, anzjani devoti u kantanti stunati. Waqaf ma' xifer ix-xmara, jittawwal lejn il-miraġġ tax-xatt l-ieħor. Il-kurrent ta' tfal kien qed ikarkar quddiemu b'pass kajman. Fl-uċuħ torja taċ-ċkejknin lemaħ wiċċ Michael. Għaliex ibnu ma kienx ma' dawn is-subien ikanta l-innijiet tal-Milied u jinbex lil sħabu? Għaliex ma kienx fir-ringiela magħhom iġorr fanal imdawwal bħalhom? Minflok, kien fid-dlam ta' daru jisma' l-gideb t'ommu u jagħfas id oħtu ż-żgħira.

"Ara dik l-istar kemm hi kbira," sema' lehen fil-qrib. Dawwar ħarstu minnufih u minn bejn il-fanali lemaħ seba' ċkejken jipponta 'l fuq. Imdendla ma' gallarija tal-ġebel, kewkba enormi kienet qed tiefu gost toħloq u taħbi dellijiet ta' kull daqs bit-teptip bla heda tagħha. Mingħajr ma ried, ftakar fl-oħra li kien ra daqs nofs siegħa qabel. Bħalma għamlet mar-ragħajja ta' Betlem, dik kienet wasslitu biswit il-maxtura ta' Ġesù Bambin. Iżda kienet ukoll firxitlu quddiemu t-triq tat-tifikiriet li għoddha poġġietu fuq l-għatba ta' Sabrina. Issa din il-kewkba tteptep kienet qed turih id-direzzjoni opposta li ma twassal imkien għajr għad-dar tal-gdiedem u t-tisbit tal-bibien, id-dar tal-għajjat u s-silenzju, id-dar ta' Michael u Kristina ...

Kien f'salib it-toroq. Ikaxkru saqajhom, l-aħħar anzjani għajjiena kienu qed jagħlqu l-purċissjoni. Ix-xmara ta' tfal issa kienet nixfet u, lil hinn minnha, id-dar tal-kolonna ma kinitx għadha miraġġ. Mar-ritmu mgħaġġel tat-taħbit ta' qalbu, id-damdim kien għadu jsejjaħ dak l-isem tal-imgħoddi. Ma' kull taħbita, ma' kull damdima, minn taħt il-għajn kien qed jilmaħ it-teptip għammixxi tal-kewkba titqabad fi sfida tas-sensi li kienet qed tifnih.

Ġibed nifs 'il ġewwa u beda miexi b'heffa kbira. Ladarba ma kellux iktar bżonn ta' kwiekeb, baqa' b'rasu mgħaddsa sakemm wasal. Meta reġa' għollieha, għajnejh waqgħu fuq il-kolonna. Kienu kolonna rqaq biswit il-koxxa tal-bieb li kienu swewh ħafna flus u ġiri, imma dak iż-żmien kien jagħmel kolloxx biex jikkuntentaha. *U għadni sal-lum*, donnu tlewwem miegħu nnifsu waqt li ħares lejn l-arloġġ. It-tmienja u kwart. Kwarta ċans biex ibiddel għall-festin tal-Milied għand il-kunjata.

Ħareġ iċ-ċavetta u daħal inkiss inkiss. Id-dlam u s-skiet tal-kuritur ħasshom iwensuh. Ma kellux aptit aktar argumenti. *Baqgħet f'kamritha bit-tfal*, ħaseb sodisfatt li kien fadallu kwarta oħra miegħu nnifsu. Tela' t-taraġ fuq ponot subgħajh u waqaf quddiem il-gwardarobba. Mingħajr wisq ħsieb, ħataf ġlekk, qmis u qalziet u mexa lejn il-mera. Kien diġà qed jaqfel l-ewwel buttuni xħin lemaħ karta ċkejtna mwaħħla mal-ġenb tal-ħġieġa quddiemu. Fuqha erba' kelmiet imħarbxa b'kaligrafija ta' riċetta tat-tabib:

Mort għall-party t'ommi. M & K miegħi.

Ma nħossx li hemm postok ... il-Milied festa tal-familja.

Għajnejh ġrew minn fuq il-karta għall-figura riflessa faċċata tiegħu. Imbagħad reġa' ħall il-buttuni u mexa lejn il-*laptop*. Illu ma jiktbilha xi kumment lil Sabrina ...